

100 éve született Balázs Sándor akadémikus, egyetemi tanár



Szegváron, 1925-ben született **Balázs Sándor** akadémikus, a Kertészeti Egyetem professzora, a kecskeméti Zöldségtermesztési Intézet főigazgatója. Születésének századik évfordulóján emlékezünk iskolateremtő munkásságára.

Középiskolai tanulmányait Szentesen végezte, 1952-ben szerzett agrármérnöki oklevelet a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen. A diplomaszerezést követően a Kertészeti Egyetem jogelődjénél, a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola Zöldségtermesztési Tanszékére tanársegédnek nevezték ki, majd 1955-től adjunktusként, 1959-től egyetemi docensként, 1982-től egyetemi tanárként oktatott. 1960-ban Dr. Somos András tanszékvezető a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola

Zöldségtermesztési és Földműveléstani Tanszék kutató részlegének megszervezésével és vezetésével bízta meg.

1972 és 1993 között, Dr. Mészöly Gyulát követve a kecskeméti Zöldségtermesztési Kutatóintézet igazgatója, majd főigazgatója lett. 1983-tól 1995 évi nyugdíjba vonulásáig a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Zöldségtermesztési Tanszékének vezetésével bízta meg a minisztérium.

Első kutató munkája az alföldi zöldségtermesztő tájak felmérése volt, így 1952 és 1965 között Szentes, Gyula, Cegléd és Nagykőrös vidékén, majd a Csepel-szigeten, valamint Csány és környékén a zöldségtermesztés kialakulását, történetét, alkalmazott termesztési módszereket, technológiákat és a tájfajtaikat gyűjtötte össze, amely témából 1959-ben egyetemi doktori disszertációját írta.

Az 1960-as évek közepétől egyre többet foglalkozott a hazai gombatermesztés fejlesztésével, zöldségajtásra alkalmas üvegházakban és fóliasátrakban vizsgálta a csiperkegombával történő hasznosítás lehetőségeit. A csiperke mellett, mint új gombafajnak, a laskagomba termesztésének technológiájával, annak kidolgozásával is foglalkozott, a főiskolán megkezdett munkáját a 70-es évek közepétől a kecskeméti Zöldségtermesztési Kutató Intézetben folytatta. Új hőkezelési eljárást dolgozott ki, az ún. szárazhőkezelést (xerotherm eljárás), amit később több laskagomba termesztő üzem is átvett. Először sikerült vezetésével annak az elméleti tételnek a megvalósítását a gyakorlatban is elérni, amely szerint a szaprobia gombák kizárólag komposztált szubsztrátumokon képesek termést produkálni.

Vizsgálta több, Magyarországon kevésbé ismert és ismeretlen gombafaj környezeti igényét, termesztési lehetőségeit. Munkatársaival több szabadalmi eljárást dolgozott ki, ami alapul szolgált az 1975-ben sikeresen megvédett MTA doktori disszertációjának. Ezt követően kutató munkája a gombatermesztésre alkalmas szalmás táptalajok termőképességének fokozására irányult, a termőközegek nitrogén tartalmának növelésével próbálta a laskagomba terméseredményeket javítani.

1971-től, mint főigazgató, jelentős fejlesztéseket hajtott végre a kecskeméti Zöldségtermesztési Kutató Intézetben. Az intézethez tartozó kecskeméti és kalocsai kutató állomásokhoz a szentesi és makói

telepeket, majd a Kertészeti Kutató Intézet budatényi osztályát és az újmajori telepet integrálja. Ezzel az intézet a hazai zöldségtermesztés meghatározó szereplőjévé, nemzetközileg is versenyképes innovációs intézményévé vált. A gombatermesztési kutatások mellett fő profil továbbra is a zöldség fajták nemesítése maradt, mindemellett jelentős fejlesztések történtek a szabadföldi és hajtatasos zöldségtermesztési technológiák terén is. Az eredményeket, később az intézethez csatolt szaktanácsadói szolgáltatáson keresztül a gyakorlatban is alkalmazták.

1986-ban a Magyar Tudományos Akadémia Agrár Osztályának levelező, majd 1992-ben rendes tagjává választották. Számos tisztséget töltött be egyetemi, akadémiai és más szakmai szervezetekben, így az agrárium területén a minősítésben, a TMB-ben, majd a MTA bizottságaiban. Iskolateremtő munkájának számos tagja ma is neves kutatóként vagy oktatóként dolgozik a zöldség- és gombatermesztésben.

1983-tól a kutatóintézet mellett a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Zöldségtermesztési Tanszékének vezetését is ellátta. Irányításával és tanárkollégái segítségével átdolgozták a zöldség- és gombatermesztési oktatás tematikáját. Vezetésével számos tankönyv és szakkönyv jelent meg zöldségtermesztés témakörében, így a Paradicsomtermesztés; Zöldségtermesztők kézikönyve; A zöldség-hajtatas kézikönyve; Termesztett gombák, kezdő kertészek számára a Zöldségtermesztés házikertben; Zöldségkülönlegességek című kiadványok. Összesen - önálló és társszerzőkkel együtt - 22 szak- és tankönyvet adott ki. Több száz tudományos publikáció és szakmai kiadvány szerzője, amelyek magyar, német és angol nyelven jelentek meg.

Szerkesztője volt a ZKI Bulletineknek, 1986-tól a Hajtatas, korai termesztés újságnak, 1990-től Kertgazdaság tudományos lapnak.

Mint a Doktori Iskola Tanács tagja aktív szerepet vállalt a kertészettudományi PhD képzés előkészítésében és szervezésében, a doktorképzési programok akkreditálásában, segítette a fiatal oktatókat és kutatókat a tudományos fokozatok megszerzésében.

A kutató és nevelő munka mellett nagy figyelmet fordított a termesztő szakemberek továbbképzésére. Az egyetem tangazdaságban, illetve a termesztő üzemekben szervezett tanfolyamok, gyakorlati bemutatók évente több száz árutermelő kertésznek tette lehetővé a legújabb termesztési módszerek megismerését. A hazai zöldségtermesztésben, különösen a zöldség-hajtatasban bekövetkezett fejlődés nem kis részben ennek a jól szervezett szaktanácsadási forma tevékenységnek volt az eredménye.

Kutatómunkája során 4 fajtáját ismerték el és 4 termesztéstechnológiai fejlesztését szabadalmaztatott.

Munkásságát számos szakmai elismeréssel és kitüntetéssel jutalmazták, amelyek közül az Állami Díj, a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje kitüntetés és az Akadémiai Szabadalmi Nívódíj érdemel kiemelés.

Mint tanítványai és munkatársai volt lehetőségünk megismerni emberi tulajdonságait, így elhivatottságát a kertész szakma iránt, fáradhatatlanságát, szerénységét és nem utolsó sorban kiegyensúlyozott egyéniségét. „A jó humor az emberi teljesítményt is fokozza” mondta és tartotta. Rossz hír hallatán első reakciója nem az elkeseredés és a felháborodás volt, hanem csendes mosoly. Személyét általános tisztelet övezte, tárgyilagos érveléseivel, konfliktus megoldó természetével sokban segítette az egyetemi vezetők és az akadémiai tisztségviselők munkáját. A személyiségéből áradó nyugaltság és bölcsesség olyan érték volt, amelyre napjaink felgyorsult világában égető szükség lenne.

2025. március

Geösel András és Terbe István